

Mag een robot op een mens lijken?

Filosoferen met kinderen over robots

© Fabien van der Ham | www.filosovaardig.nl

Leuk dat je wilt gaan filosoferen met je kinderen of klas. Filosoferen is niet moeilijk, het is hooguit even wennen want als volwassene mag je nu eens niet je mening geven. Het gaat om het denken van de kinderen en om hun antwoorden. Het enige wat jij als begeleider mag doen, is vragen stellen en beurten geven. Het zal beslist mooie gesprekken opleveren, die soms kort en soms lang duren.

Het is wel belangrijk dat de kinderen steeds argumenten geven bij hun antwoorden. Dit kun je stimuleren met doorvraagvragen als:

- Hoe weet je dat?
- Wie bepaalt dat?
- Zou het ook anders kunnen zitten?
- Is dat altijd zo?
- Kun je een voorbeeld geven?
- Bestaat daar een regel voor?

Lees eventueel ter voorbereiding eerst de gratis mini-cursus filosoferen met kinderen op www.filosovaardig.nl.

Thema

Dit is een gespreksidee waarbij je gaat filosoferen over robots. Robots nemen een steeds grotere plaats in ons leven in. De eerste robots waren een soort machines die bijvoorbeeld auto's in een fabriek in elkaar schroefden maar er lopen steeds meer robots rond die op een mensachtige manier dingen voor mensen doen. Zo wordt er al geëxperimenteerd met zorgrobots in de bejaardenzorg om zo de eenzaamheid van oude mensen te bestrijden.

Hoe zou de robotica zich verder gaan ontwikkelen? Zou het kunnen dat robots en mensen in de toekomst naast elkaar leven en dat je ze niet meer van elkaar kunt onderscheiden? En is dat wat we willen? Zouden hier ook gevaren aan kleven? Dat zijn de vragen waar kinderen door onderstaande stappen over na gaan denken.

Vraag het gratis
kennismakingspakket
filosoferen met kinderen aan op
www.filosovaardig.nl/downloads

Vooruitblik

Het gesprek start met het bekijken van twee korte video's. Nadat hierover even is nagepraat volgt een tekenopdracht die ook aan het denken zet. Daarna kun je met de kinderen in de kring gaan zitten voor het filosofische kringgesprek. Er wordt eerst nagedacht over eventuele ethische bezwaren tegen robotica en daarna over de gevaren van robotica. Tenslotte gaan de kinderen in groepjes speculeren over hoe de toekomst met robots eruit zou kunnen zien.

Vorbereiding

- Zet twee Youtube video's klaar op je computer:
 - Ik ben Alice - trailer
 - Cats React to Robot Cat
- Zorg dat er voor alle kinderen tekenpapier is.

Deel 1: de ethiek van robotica

Start

Laat de kinderen naar de video 'Cats React to Robot Cat' op YouTube kijken.

Napraten

Geef daarna de kinderen de ruimte om te reageren op het filmpje. Denken de katten dat de robotkat een echte andere kat is? Hoe zou dat komen?

In het laatste shot zie je dat een kat het gezelschap van de robotkat accepteert en gezellig bij hem gaat liggen. Hij is als het ware vrienden geworden. Vraag of de kinderen vrienden zouden kunnen worden met een robot. Waarom wel of niet?

Nog een video

Vertel dat er tegenwoordig al robots zijn om ervoor te zorgen dat eenzame bejaarden een vriend hebben, een robotvriend dus. Laat de trailer van de documentaire 'Ik ben Alice' zien op YouTube.

Vraag daarna aan de kinderen wat ze ervan vinden dat er robots worden ingezet tegen de eenzaamheid van bejaarden. En vooral waarom vinden ze dat?

Vraag het gratis
kennismakingspakket
filosoferen met kinderen aan op
www.filosovaardig.nl/downloads

En wat vinden de kinderen van de volgende scenario's:

- ❖ Je ouders moeten werken. Er komt een oppasrobot.
- ❖ Elke ochtend moet je oma schoon verband om haar zere been. Daarvoor komt een zorgrobot bij haar langs.
- ❖ Er komt een nieuwe restaurantketen met robotbediening.
- ❖ Juf of meester wordt vervangen door een robot.

Bespreek na de reacties op alle vier de scenario's het volgende:

Wat zijn de overeenkomsten in de reacties op de vier scenario's?

Zijn er opvallende verschillen?

Wat zijn de eventuele bezwaren tegen de robots?

Wat zijn de eventueel benoemde voordelen van de robots?

Tekenopdracht

Geef de kinderen vervolgens de volgende tekenopdracht:

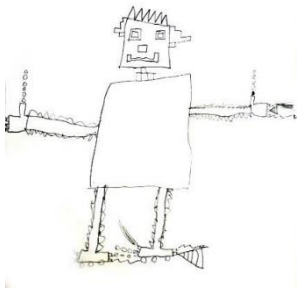
Stel dat er in de toekomst ook robotjuffen en robotmeesters zouden zijn, hoe zouden die er dan uit moeten zien? Als een mens, als een machine, of anders? De kinderen moeten van tevoren nadenken over het waarom.

Nabespreking

Bespreek als iedereen klaar is de tekeningen in de kring. Lijken de robots juist wel of niet op mensen?

Waarom hebben de kinderen deze keuzes gemaakt?

Zie ook de voorbeelden op de volgende pagina. Deze tekeningen zijn gemaakt door groep 3 kinderen.

“Een robotjuf moet de kinderen kunnen beschermen. Daarom zitten er allemaal zagen aan.”

“Een robotmeester moet er wel als een mens uitzien maar toch een beetje anders. Je moet wel kunnen zien dat het een robot is. Hij heeft een uitschuifbare lange arm zodat hij kinderen die weglopen goed kan vastpakken.”

“Het is een beetje een kruising tussen een mens en een machine. Hij ziet er grappig uit omdat kinderen anders misschien bang worden.”

“Hij heeft een dierengezicht omdat hij niet op een mens mag lijken maar een dier ziet er wel leuk uit. Een dier ziet er ook uit alsof ie lief is en je kan hem aanraken. Een robot niet, een robot is hard.”

“De juf moet goed orde kunnen houden. Daarom heeft ze allemaal wapens. Dan luisteren de kinderen goed.”

Vraag het gratis
kennismakingspakket
filosoferen met kinderen aan op
www.filosovaardig.nl/downloads

Deel 2: de gevaren van robotica

In sciencefiction verhalen verloopt de ontwikkeling van robotica meestal niet zo positief. De invalshoek is dan vaak dat robots kwade bedoelingen hebben en de mensheid en/of de aarde dreigen te vernietigen. Zou dit een serieus gevaar zijn? Onderzoek deze vraag met behulp van onderstaande graafvragen.

Graafvragen

- Kunnen robots voelen?
- Kunnen robots iets willen?
- Kan een robot zelf slechte plannen verzinnen?
- Waarom zou een robot slechte plannen verzinnen?
- Maakt het uiterlijk van de robot verschil in deze discussie over de gevaren van robotica?
- Kunnen mensen iets doen om deze gevaren te voorkomen?
- Moeten mensen bang zijn voor robots?
- Moeten mensen de ontwikkeling van robots tegenhouden?

Verwerkingsopdracht: Speculeren

Laat als afsluitende opdracht de kinderen in groepjes nadenken over een toekomst met robots. Waar zullen robots allemaal voor gebruikt worden? Welke dingen gaan er mis?

Welke dingen gaan er goed? Hoe zien de robots eruit?

Ze mogen tekenen en beschrijven hoe het kan zijn. Ze bedenken dus eigenlijk hun eigen sciencefiction setting.

Gespreksfragment

Kun je vrienden worden met een robot?

“Je kan wel leuk spelletjes doen met een robot maar het is toch niet hetzelfde. Want hij doet gewoon wat jij wil. Het is niet dat hij met jou een spelletje wil doen. Dat is toch anders.” “Een robot voelt niks. Dus als je dan iets vervelends vertelt, zoals dat je ruzie hebt met je moeder of zo, dan kan hij niet met je meeleven.”

“Misschien worden robots daar wel steeds beter in en dat het dan heel goed lijkt.” “Dat is raar!”

“Het kan best handig zijn als je je verveelt. Dan heb je altijd iemand om een spelletje mee te doen.”

“Ja, een voetbalrobot!”

“Daar heb ik toch al mijn x-box voor!”

“Nou, zo’n robot wordt dan eigenlijk een soort x-box. Gewoon een ding om mee te spelen. Maar je bent toch ook geen vrienden met je x-box?”

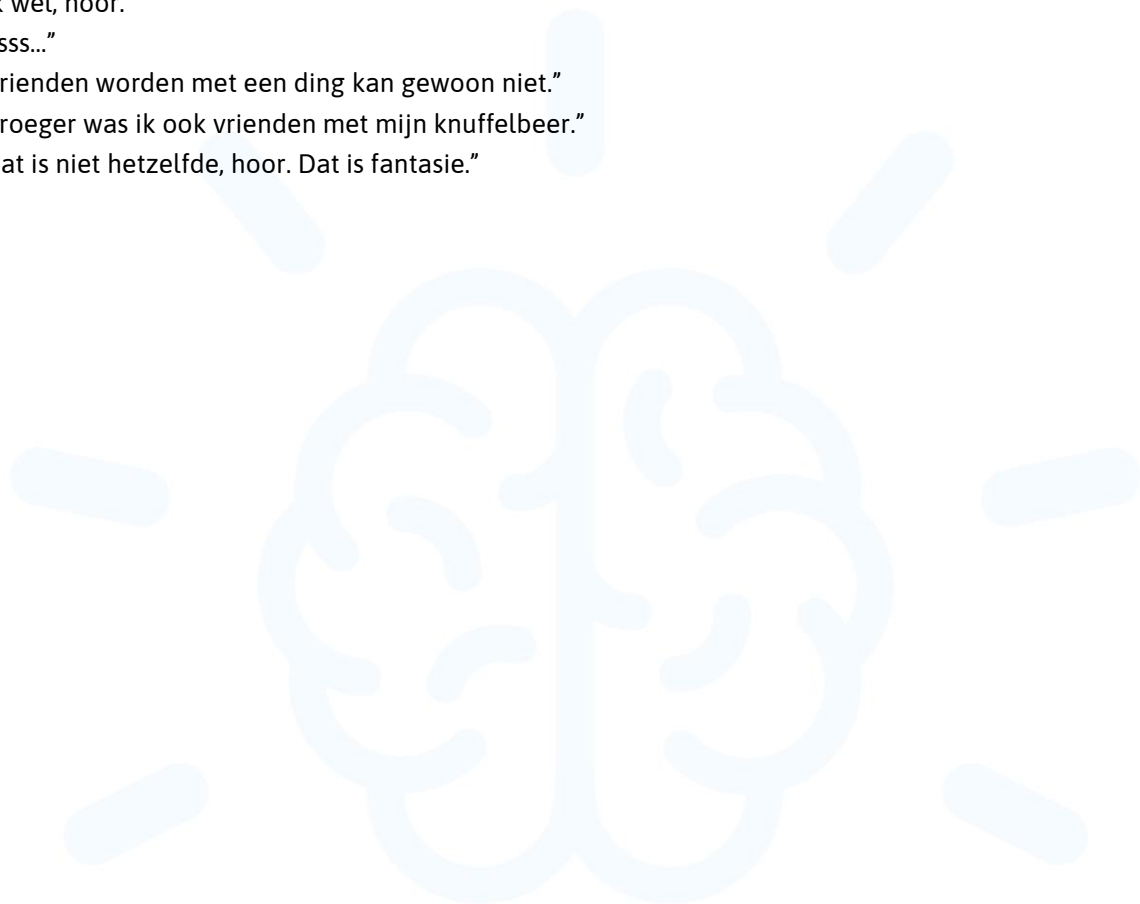
“Ik wel, hoor.”

“Tsss...”

“Vrienden worden met een ding kan gewoon niet.”

“Vroeger was ik ook vrienden met mijn knuffelbeer.”

“Dat is niet hetzelfde, hoor. Dat is fantasie.”

Vraag het gratis
kennismakingspakket
filosoferen met kinderen aan op
www.filosovaardig.nl/downloads